

ЗВ'ЯЗОК ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Милян Жанна Іванівна

викладач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
Ужгородський національний університет, Україна

В останні десятиріччя XX століття у Великій Британії починається кардинально новий етап розвитку дошкільної освіти, який характеризується прискореним темпом змін і зростаючою роллю держави в даній сфері. Процеси модернізації та підвищення ефективності змісту дошкільної освіти були викликані загостренням протиріч між потребами британського суспільства в якісному дошкільному забезпеченні і практичною неспроможністю освітньої системи його надати.

На початку 80-х років XX століття спостерігається яскраво виражена стадія критичного осмислення дошкільної освіти та формування її змісту. Основним фактором для цього послужив розвиток передової педагогічної думки, обґрунтоване невдоволення більшості фахівців в області дошкільної освіти фрагментарністю і низькою якістю послуг, що надаються, практичною відсутністю дошкільних установ, що пропонують всебічне дошкільне забезпечення, яке об'єднує навчання, виховання, догляд і розвиток. За твердженням дослідників (А. Аннінг, Дж. Брунер та ін.), в дошкільних програмах (курікулах) бракує системності, чіткого розуміння змісту і педагогічної технології. Вихователі фактично сприймають себе не як педагогів, а як організаторів освітнього середовища. В результаті чого їх бачення змісту освіти та навчальних програм зводиться до відбору ігрових посібників і дидактичних матеріалів.

Таким чином, вченим слід було, перш за все, визначити сутність дошкільних навчальних програм, усвідомити необхідність програм, як засобу систематизації та підвищення якості роботи дошкільних установ. З одного боку, введення письмової програми навчання зробило б навчально-виховний процес більш формалізованим, націленим на результат, що суперечило традиціям. З іншого боку, програма допомогла б англійським педагогам уточнити завдання навчання і виховання, дотримати спадкоємність і послідовність, структурувати розпорядок дня дошкільнят, сфокусуватися на більш важливих аспектах дитячого розвитку. Як показує вивчення наукових джерел [1-3], розвиток змісту дошкільної освіти в Англії в кінці XX століття пішло саме по шляху наукової розробки програм. Почався період теоретичного узагальнення накопиченого досвіду, визначення специфіки дошкільних навчальних програм і створення регламентуючих навчально-виховний процес програмних документів. Слід зазначити, що цей рух виник «знизу», з боку фахівців дошкільної освіти, педагогів-теоретиків і практиків, які усвідомили важливість системності та підвищення якості дошкільної освіти. На даному етапі не існувало якоїсь єдиної політики з підготовки програм, вони значно відрізняються ступенем

розробленості і побудовою. Більшість з них можна лише умовно назвати програмами, вони представляють собою монографії або колективні праці з дошкільної педагогіки, де певне місце відводиться змісту навчання, виховання і розвитку. Інший тип програмних документів – це рекомендації та звіти місцевих органів або Міністерства освіти і його підрозділів, власні програмно-методичні напрацювання дошкільних установ.

Однією з необхідних умов якості дошкільної освіти визнається наявність відповідної особливостям раннього навчання освітньої програми. У багатьох документах, рекомендаціях, звітах підкреслюється можливість використання шкільних предметних областей для побудови змісту дошкільної освіти: естетичної та творчої, особистісно-соціальної, лінгвістичної і літературної, математичної, моральної, фізичної, наукової, духовної та технологічної. Однак педагог, який працює з дітьми до 5 років, повинен приділяти увагу не тільки змісту дитячого навчання, а й тому, як дитина вчиться – стверджується важливість врахування процесуальної сторони змісту. Підкреслюється, що педагогам слід захищати дітей від тиску шкільної системи – концентрації на шкільних методах навчання і надмірного прагнення до досягнення певного набору цілей і завдань. Окремо наголошується, що «розширений і збалансований план для дитини-дошкільника приділяє особливу увагу фізичному, емоційному, соціальному і розумовому розвитку». Навчання здійснюється в організованій ігровій діяльності, з опорою на дитячий досвід, заохочується дитяче експериментування і творчість в ретельно спланованому предметно-просторовому середовищі. У звіті «Освіта дітей до 5 років» визнається, що практичний характер навчання, що будується навколо різних видів діяльності, і свобода вибору дітьми цікавого їм заняття можуть привести до того, що зміст освіти стане фрагментарним і непослідовним. Вирішенням цієї проблеми бачиться чітке планування. Згідно зі звітом «Почати з якості», ретельне планування і розвиток дитячого досвіду разом з чуйним і доречним втручанням педагога допоможуть стимулювати в дитині бажання вчитися і дозволять робити це ефективно. На думку деяких дослідників, тут представлені три основні складові ефективних навчальних програм, що дозволяють висвітлити і хоча б частково вирішити деякі суперечки про дошкільну освіту у навчальних програмах, а саме: планування, роль кваліфікованого педагогічного керівництва, формування у дитини бажання вчитися. Крім цього, важливим пунктом звіту є визнання значущості контексту (середовища конкретного дошкільного закладу) при втіленні програми навчання.

Незважаючи на досить гнучкі рекомендації звітів по формуванню змісту для дітей дошкільного віку, у багатьох фахівців в галузі дошкільної освіти виникли побоювання, що предметно-орієнтовані програми шкільного навчання, продуктивний підхід до навчальних програм можуть негативно вплинути на зміст дошкільного навчання. Насправді, хоча зміст національних навчальних програм і був призначений для школи, він виявив вплив на дітей дошкільного віку, особливо які відвідують підготовчі відділення початкових шкіл. Комітетом нижньої палати парламенту з питань науки та освіти було заявлено, що

«виховання і навчання в ранньому віці не повинно розглядатися як щось окреме, але як перший крок на шляху реалізації зв'язаного, інтегрованого навчального плану. Метою дошкільної освіти виступає розвиток умінь, відносин і мислення, щоб діти жили повноцінним життям, стали впевненими в собі, корисними і активними членами суспільства».

Під впливом шкільної реформи виникла необхідність уніфікувати дошкільну освіту для того, щоб підготувати дітей до навчання за національним навчальним планом. Для вирішення питань безперервності освіти підготовка дітей до 5 років до першої «ключовий стадії» національних навчальних програм була офіційно санкціонована в керівництві з планування змісту освіти на першій і другій ключових стадіях навчання. Початкові школи змогли приступати до реалізації навчання у підготовчих класах. Проте часто це приводило до того, що вчителі більше уваги приділяли формальній підготовці до школи, навчання читанню, письму і математики, робота з дітьми стала концентруватися навколо книг і письмових завдань в зошитах, витіснялася гра, з'явилися «заорганізованість», прагнення «підвести» дітей під певний рівень. В результаті дошкільнятам фактично була запропонована спрощена версія програм для початкових шкіл. Вчені однозначно негативно відгукнулися про подібне вирішення завдань наступності і спроби збагачення змісту, підвищення якості та рівня дошкільної освіти за рахунок її «школофікації». І хоча визнавалося, що раніше дошкільний куррікулум не був «ні детально розроблений, ні довгостроково спланований, ні логічно послідовний», вдосконалити його пропонувалося не шляхом експансії шкільного змісту, форм і методів навчання, але через утвердження специфіки дошкільної освіти та самоцінності дитинства.

Таким чином, централізація контролю над змістом освіти і впровадження національних навчальних програм привели до боротьби між прогресивними ідеалами педагогів дошкільної освіти та прагненням уряду і політиків створити більш цілісну систему дошкільної освіти, з'єднану з програмами навчання в початкових школах. Протиріччя між ними і стало рушійною силою розвитку дошкільної освіти, починаючи з кінця XX століття.

Сьогодні зміст сучасної англійської дошкільної освіти формується відповідно до принципів: розвиваючої особистісної спрямованості; практичної орієнтованості на рішення пізнавально-творчих і соціально-комунікативних проблем в різних видах діяльності; збалансованості та інтеграції змістових областей; структурної єдності навчальних програм на різних рівнях формування, єдності змістової і процесуальної сторін; діалогічності з сім'єю і місцевим співтовариством; соціальної інклюзивності та рівного доступу всіх дітей до змісту освіти; відкритості сучасним тенденціям розвитку змісту освіти в світі і змін в суспільстві при збереженні національних традицій.

Удосконалення змісту дошкільної освіти Великої Британії полягає в: поступовому розширенні завдань дошкільних установ від догляду і нагляду до всебічного навчання, виховання і розвитку; збагаченні змісту розділу «Знання і розуміння навколишнього світу» за допомогою ознайомлення вихованців з інформаційно-комунікативними технологіями, культурами різних народів,

основами екології; тісний зв'язок змісту дошкільної освіти зі шкільною, що проявляється в ранній підготовці до навчання грамоті та математиці (з четвертого року життя); значної уваги до фізичного розвитку і формування здорового способу життя дітей, розкриття їх творчого потенціалу і самовираження, трудовому, моральному вихованню та соціалізації дошкільнят; перехід від варіативного використання програмних документів до єдиного державного стандарту навчальних програм з метою підвищення якості і вирішення завдань наступності освіти.

До складу змісту британської дошкільної освіти входять знання, вміння, навички, відносини і «розуміння-осмислення», придбані і апробовані дошкільнятами в ході практичної діяльності, які забезпечують їх всебічний розвиток і підготовку до школи. При цьому досягнення загальних освітніх цілей здійснюється шляхом вирішення більш часткових завдань в напрямку особистісно-соціального, мовного, математичного, фізичного та творчого розвитку, а також в області ознайомлення з навколишнім світом.

Список літератури

1. A national curriculum for the early years / Ed. by A. Anning. Buckingham: O.U.P., 2005. 164 p.
2. Bertram; P. & T. Quality and the under 3-s: Introducing the baby effective early learning (BEEL) program. *Early education*. 2007. №52.-P. 12-15
3. Wright D. Nursery education: The changing curriculum. Nottingham: University of Nottingham, 2009. 156 p.